

CONCEPȚIA

privind datele guvernamentale deschise

Capitolul 1. Introducere

Datele guvernamentale deschise oferă un potențial enorm pentru creștere economică. Datele deschise pot contribui la îmbunătățirea serviciilor publice și la o guvernare mai transparentă și responsabilă. Accesul la date deschise permite indivizilor și organizațiilor să dezvolte și să genereze noi idei și servicii cu impact social și economic. Importanța datelor guvernamentale deschise pentru transparență și dezvoltare economică este incontestabilă în contextul Inițiativei globale de date deschise și angajamentelor a mai multor țări, inclusiv și țărilor G8 la agenda datelor deschise.

Datele guvernamentale deschise pot crește transparența activității guvernului. Datele guvernamentale deschise promovează responsabilitate și bună guvernare, îmbunătățesc dezbaterile publice și contribuie la combaterea corupției. Asigurarea accesului la datele guvernamentale pot educa și împuternici persoanele fizice, mass-media, societatea civilă și mediul de afaceri să solicite și să contribuie la îmbunătățirea serviciilor publice și procesului de guvernare. Acest lucru este posibil prin oferirea datelor publice brute pentru reutilizare și prezentarea informațiilor despre modul în care sunt cheltuiți banii publici, încurajând eficientizarea cheltuielilor banilor publici și permițând oamenilor să facă alegeri mai bune, să fie mai informați cu privire la serviciile pe care le primesc și standardele de calitate de care trebuie să beneficieze.

Datele guvernamentale deschise și oferite gratuit pot fi utilizate în moduri inovatoare pentru a crea instrumente și produse care pot duce la creșterea nivelului de trai. Datele deschise servesc drept catalizator pentru inovare în sectorul privat, sprijinirea creării de noi piețe, întreprinderi, și de locuri de muncă. Reutilizarea datelor publice poate duce, spre exemplu, la crearea aplicațiilor și stimularea economiei digitale, la analize mai specifice, politici publice mai eficiente și investigații jurnalistice mai profunde.

Datele guvernamentale deschise în formatele procesabile de calculator au potențialul de a schimba felul în care lucrează guvernul, de a împuternici cetățenii și de a îmbunătăți prestarea și livrarea serviciilor publice. Mai mult ca atât, datele deschise pot genera o valoare economică semnificativă. Raportul McKinsey a estimat că utilizarea eficace a datelor ar putea

genera venituri în valoare de 300 de miliarde USD pe an.¹ Un alt raport al McKinsey estimează că doar 7 sectoare ar putea genera o valoare adăugată de peste 3 trilioane USD pe an ca rezultat al datelor deschise, care deja au dat naștere la sute de afaceri și au contribuit la definirea de noi produse și servicii, cât și la îmbunătățirea eficienței și eficacității operațiunilor.²

Conform unui studiu recent, valoarea pieței informațiilor din sectorul public în Uniunea Europeană a constituit 28 de miliarde EUR, iar beneficiile anuale legate de deschiderea informațiilor și facilitarea accesului la ele se estimează la aproximativ 40 de miliarde EUR.³

Capitolul 2. Analiza situației

Evoluția în direcția deschiderii datelor câștigă teren în mai multe state din lume. Pionerii inițiativei datelor deschise sunt SUA și Marea Britanie, care și-au asumat responsabilitatea de a face publice datele guvernamentale pentru a debloca potențialul lor și au creat, în 2009, portalul datelor guvernamentale deschise.

Mai multe guverne, în special ale țărilor în curs de dezvoltare, au urmat această inițiativă. În 2012, în cadrul Parteneriatului pentru Guverne Deschise majoritatea țărilor au înaintat angajamente naționale în domeniul datelor deschise. Iar în 2013, țările G8 au semnat Carta Datelor Deschise (Open Data Charter). În vederea racordării cadrului normativ la evoluțiile datelor deschise, Uniunea Europeană a amendat Directiva 003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public cu scopul de a consolida potențialul informațiilor publice și de a folosi aceste resurse în cel mai bun mod posibil.

În Republica Moldova, inițiativa datelor deschise a fost adoptată în aprilie 2011, din motive legate de transparență, de eficiență administrativă și de potențialul economic al reutilizării, prin lansarea portalului datelor guvernamentale deschise www.date.gov.md. Această inițiativă face parte din promovarea principiilor unui guvern deschis, unul dintre pilonii Programului Strategic de Modernizare Tehnologică a Guvernării (e-Transformare), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 710 din 20 septembrie 2011.

Idea unei administrații deschise a fost sprijinită prin Dispoziția Primului Ministerul 43-d din 29 aprilie 2011, conform căreia, instituțiile publice trebuie să plaseze pe portalul

¹ Raport McKinsey, "Big Data, The next frontier for innovation, competition and productivity", mai 2011.

² Raport McKinsey, "Open Data: Unlocking innovation and performance with liquid information", octombrie 2013.

³ Review of recent studies on PSI re-use and related market development (Recenzie a unor studii recente privind reutilizarea ISP și evoluțiile conexe ale pieței), G. Vickerz, august 2011.

datelor deschise cîte trei seturi de date lunar și să actualizeze cele existente. Adițional, pentru a valorifica potențialul economic al datelor guvernamentale, s-a aprobat Legea nr. 305 din 26 decembrie 2012 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public, iar ulterior și HG nr. 886 din 08.11.2013 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 305 din 26 decembrie 2012 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public, care elimină bariere în acces și reutilizarea datelor și informațiilor publice.

Cu toate acestea, sensibilizarea organizațiilor și întreprinderilor publice este un factor esențial pentru ca acestea să cunoască despre potențialul datelor deschise, dar și limitările normative în procesul deschiderii datelor guvernamentale. Pe lângă aceasta, urmează a fi soluționate și problemele tehnice și practice precum publicarea informațiilor în format care poate fi citit de calculator și existența unui strat subțire de metadate stabilite de comun acord ar putea să faciliteze referințele încrucișate și interoperabilitatea în date și, prin urmare, să sporească în mod considerabil valoarea acestora din punct de vedere al reutilizării.

Așadar, acest document stabilește principiile datelor deschise la nivel național, după care să se conducă instituțiile publice la publicarea datelor guvernamentale deschise și conform cărora cetățenii să solicite acces la date publice.

În contextul acestui document, toate mențiunile de "date publice" și "date deschise" se referă la datele cu caracter public ce pot fi publicate online, utilizate conform cadrului normativ național în vigoare, ținînd cont de legislația din domeniul protecției datelor cu caracter personal, secretului de stat, secretului comercial, drepturile de proprietate intelectuală, etc. Prezentul document definește principiile datelor deschise elaborate în baza studierii practicii internaționale în domeniu (Carta Datelor Deschise a țărilor G8, semnată la 18 iunie 2013; Sunlight Foundation). Costul de acces sau gratuitatea acestuia nu vor fi abordate în acest document.

Capitol 3. Cadrul normativ

1. Cadrul normativ de bază.

Cadrul normativ al Datelor deschise îl constituie legislația Republicii Moldova în vigoare, acordurile și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Crearea și funcționarea Datelor deschise sînt reglementate de următoarele acte legislative și normative de bază:

1. Legea nr. 171 din 06.07.1994 cu privire la secretul comercial;
2. Legea nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat;
3. Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal;

4. HG nr. 1123 din 14.12.2010 privind aprobarea Cerințelor față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal;
5. HG nr. 710 din 20.09.2011 cu privire la aprobarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare).

2. Cadrul normativ din domeniul informatizării.

Baza juridico-normativă include, de asemenea, acte normative din domeniul informaticii, printre care:

1. Legea nr. 982 din 11 mai 2000 privind accesul la informație;
2. Legea nr. 1069 din 22.06.2000 cu privire la informatică;
3. Legea nr.467 din 21 noiembrie 2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat;
4. Legea nr. 264 din 15 iulie 2004 cu privire la documentul electronic și semnătura digitală;
5. Legea nr. 305 din 26.12.2012 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public;
6. HG nr. 886 din 08.11.2013 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 305 din 26 decembrie 2012 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public;
7. HG nr. 857 din 31.10.2013 cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”.

Capitolul 4. Dispoziții generale

3. Definiția. Datele deschise sunt date ce pot fi utilizate în mod liber, reutilizate și redistribuite de către oricine – supuse doar, cel mult, la necesitatea atribuirii în condiții identice, în conformitate cu cadrul normativ în vigoare.⁴

4. Noțiuni de bază⁵:

- a) *reutilizare* – folosire de către persoane fizice sau juridice a documentelor și informațiilor deținute de autoritățile și instituțiile publice în scop comercial sau necomercial, diferit de scopul inițial din cadrul sarcinii publice pentru care au fost elaborate.

⁴ Definiția preluată de la Open Definition <http://opendatahandbook.org/ro/what-is-open-data/index.html>

⁵ Noțiunile de bază preluate din Legea nr. 305 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public

- b) *prelucrabil automat* – caracteristică a documentelor digitale de a fi suficient de structurate, încât aplicațiile software să poată identifica în mod fiabil declarațiile factuale individuale și structura lor internă;
- c) *metadata* – date ce descriu alte date, altfel spus date despre date;
- d) *consumator* – orice persoană fizică și juridică, care poate accesa și/sau reutiliza datele deschise.

5. Scopul este stabilirea principiilor datelor deschise la nivel național, de care se vor conduce autoritățile și instituțiile publice în procesul de deschidere a datelor publice.

6. Destinația. Beneficiarii finali ai Datelor deschise sunt orice persoană fizică și juridică.

7. Principiile de bază ale datelor guvernamentale deschise au fost elaborate în baza Cartei Datelor Deschise a țărilor G8, semnată la 18 iunie 2013 (G8 Open Data Charter), ținând cont și de principiile internaționale (precum cele setate de către Sunlight Foundation). Principiile de bază ale datelor guvernamentale deschise sunt:

- a. **Date deschise în mod implicit** – Toate informațiile din sectorul public cu caracter public vor fi deschise în mod implicit. În procesul de publicare a informațiilor publice se va ține cont de cadrul normativ în vigoare, în special a legislației privind reutilizarea informațiilor din sectorul public și protecției datelor cu caracter personal. Anumite tipuri de date nu vor fi făcute publice din motive legitime.
- b. **Calitate și cantitate** – acest principiu se bazează pe următoarele caracteristici:
 - Publicate în timp util. Datele vor fi publicate cât mai curând posibil pentru a păstra valoarea acestora. Frecvența actualizării va fi determinată de către instituție. Atunci când este posibil, datele vor fi publicate prin intermediul API (application programming interface), asigurând publicarea constantă și în timp util. Adicional, datele vor fi expuse prin API direct spre consumători prin intermediul portalului datelor deschise. În plus, datele publicate vor fi actualizate în mod sistematic.
 - Brute. Datele vor fi publicate în formatul colectat de la sursă, în formă originală, nemodificată, brute, la cel mai mic nivel de granularitate, cu respectarea cadrului normativ în vigoare.
 - Descrise. Datele vor fi descrise prin metadata complete, oferind consumătorilor informație despre modul de colectare a informațiilor, limitările și alte aspecte importante pentru analiza datelor prezentate.
 - Prioritizate. Datele pentru publicare vor fi prioritizate pentru a se asigura că cele mai utile date pentru publicul larg vor fi publicate în primul rând. Autoritățile și

instituțiile publice vor colabora strâns cu societatea civilă în vederea identificării datelor de înaltă prioritate.

- c. **Utilizarea largă și reutilizare** - Datele vor fi puse la dispoziție pe portalul de date deschise și/sau pe paginile web al ministerelor în formate care pot fi citite de calculator⁶, modificabile, deschise pentru a fi recuperate, descărcate, indexate și căutate la dispoziția gamei largi de utilizatori cu diferite scopuri de reutilizare. Condițiile de reutilizare a informațiilor sectorului public prevăzute în Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 305 din 26 decembrie 2012, privind reutilizarea informațiilor din sectorul public, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 886 din 08.11.2013, vor fi aplicate în mod implicit la publicarea informațiilor din sectorul public destinate reutilizării
- d. **Deschiderea datelor pentru o guvernare mai bună** - Transparența procesului de colectare, publicare și standarde prin documentarea online a acestor procese.
- e. **Deschiderea datelor pentru inovații** – se caracterizează prin creșterea capacităților de operare cu date în cadrul instituțiilor publice și încurajarea dezvoltatorilor de aplicații și societății civile să lucreze în domeniul promovării datelor deschise și valorificării acestora. Date deschise vor fi publicate în formate deschise și citite de calculator.

Capitolul 5. Obiective și rezultate scontate

8. Prin publicarea datelor guvernamentale deschise se urmăresc următoarele **obiective și rezultate**:

- Conștientizare și aplicarea la nivel de instituții publice a principiilor datelor deschise;
- Deschiderea datelor și informațiilor publice conform principiilor menționate;
- Publicarea volumului sporit de date și informații publice pe portalul datelor guvernamentale deschise;
- Îmbunătățirea prestării serviciilor publice prin facilitarea schimbului de informații între instituții publice, precum și accesul publicului la astfel de informații;
- Creșterea accesului publicului la datele publice și reutilizarea acestora;
- Informarea reutilizatorilor datelor publice despre principiile în baza cărora aceste date trebuie să fie oferite de către instituțiile publice;

⁶ Lista formatelor deschise și citite de calculator se regăsesc în Anexa nr. 3 la Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 305 din 26 decembrie 2012 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public

- Stimularea creativității, inovației și creării oportunităților economice prin reutilizarea datelor guvernamentale.

Implementarea cu succes a principiilor datelor deschise poate fi asigurată printr-o colaborare strânsă între autoritățile publice.